

שיטות מחקר במדעי החברה (מתודולוגיה)

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון	—	(18×2)	—	36	נקודות
פרק שני	—	(10×2)	—	20	נקודות
פרק שלישי	—	(11×4)	—	44	נקודות
סך הכול	—		—	100	נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: (1) ענה בתמצות ובבהירות.

(2) בתשובתיך השתמש במושגים שלמדת.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתובת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון (36 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 1-4 (לכל שאלה 18 נקודות).

לרגל יום האישה הבין-לאומי 2019 פרסמה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (הלמ"ס) לקט נתונים בנושאי הבריאות ואורח החיים של נשים וגברים. הנתונים התבססו, בין השאר, על "הסקר החברתי" של הלשכה שנערך בשנת 2017. בסקר השתתפו 7,230 איש בני 20 ומעלה מכל רחבי הארץ. הסקר התבסס על מדגם של קבוצות אוכלוסייה שונות, לפי גיל, מין ועוד.

המשתתפים בסקר נשאלו על תפקודם היום-יומי, מצבם הבריאותי ועל תחושות לחץ, בדידות ומצוקה רגשית שהם חווים. איסוף הנתונים התבצע בביתם של המרואיינים באמצעות שאלונים סגורים.

טבלה 1: תחושות לחץ, בדידות ומצוקה אצל בני 20 ומעלה, לפי מין, 2017

תחושות	מין	נשים	גברים
מרגישים לחוצים תמיד או לעיתים קרובות		25%	18%
מרגישים מלאי מרץ לעיתים רחוקות או אף פעם		20%	18%
חווים הפרעות בשינה בעקבות דאגות תמיד או לעיתים קרובות		15%	10%
מרגישים שאין להם למי לפנות בשעת מצוקה		6%	8%
מרגישים בדידות לעיתים קרובות		7%	6%
מרגישים מדוכאים תמיד או לעיתים קרובות		7%	5%
מצליחים להתמודד עם בעיותיהם לעיתים רחוקות או אף פעם		7%	6%

הלמ"ס. (2019, מרץ 6). הודעה לתקשורת. לקט נתונים לרגל יום האישה הבינלאומי 2019. אוחר מתוך www.cbs.gov.il [19.12.2019].

(שים לב: נתונים נוספים בעמוד הבא.)

אחת הדרכים המסייעות להתמודדות עם מצבי לחץ היא עיסוק בספורט. נמצא שנשים וגברים עוסקים בסוגים שונים של ספורט. בלקט הנתונים התבססה הלמ"ס גם על נתוני מנהל הספורט במשרד התרבות והספורט. לפי מנהל הספורט, ספורטאי פעיל הוא ספורטאי המשתתף בשנה אחת ב-18 תחרויות לפחות בענפים קבוצתיים, וב-4 תחרויות לפחות בענפים אישיים. בישראל, בשנת 2017 היו 113,808 ספורטאים פעילים, מהם כ-21% נשים וכ-79% גברים.

טבלה 2: ספורטאים פעילים בענף אישי וקבוצתי, לפי מין, 2017

הענף	מין	
	נשים	גברים
אישי	ברידג'	47.3%
	טניס	75.5%
	ג'ודו	75.7%
קבוצתי	כדור-עף	55.4%
	כדור-סל	79.9%
	כדורגל	96.5%

הלמ"ס. (2019, מרץ 6). הודעה לתקשורת. לקט נתונים לרגל יום האישה הבינלאומי 2019. אוהזר מתוך www.cbs.gov.il [19.12.2019].

ענה על שתיים מן השאלות 1-4.

1. א. הצג מסקנה אחת שאפשר להסיק מטבלה 1. התבסס לפחות על שני נתונים מן הטבלה. (9 נקודות)
 ב. הצג הגדרה אופרציונלית למשתנה "תחושת לחץ" (התמודדות עם לחץ). (9 נקודות)
2. א. הצג מהו ראיון עומק ("ריאיון אנתרופולוגי"). האם ראיון עומק מתאים למחקר מסוג זה? נמק את תשובתך. (9 נקודות)
 ב. הסבר מהו מדגם מייצג. האם "הסקר החברתי" של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מבוסס על מדגם מייצג? נמק את תשובתך. (9 נקודות)
3. א. הצג הגדרה נומינלית למושג "ספורטאי פעיל". (9 נקודות)
 ב. על פי טבלה 2, האם המשתנה "סוג הספורט" הוא משתנה תלוי או משתנה בלתי תלוי? נמק את תשובתך. (9 נקודות)
4. א. הסבר באיזה סולם נמדד המשתנה "סוג הספורט". נמק את תשובתך. (9 נקודות)
 ב. האם אפשר לקבוע שנשים פעילות יותר מגברים בספורט קבוצתי? נמק את תשובתך באמצעות ארבעה נתונים מטבלה 2. (9 נקודות)

פרק שני (20 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 5-8 (לכל שאלה 10 נקודות).

5. הצג שני מאפיינים של מהלך מחקר איכותני.
6. לעיתים קרובות תוצאות סקרים שנערכים לפני בחירות אינן מצליחות לנבא במדויק את תוצאות הבחירות. יש הטוענים כי דגימת שכבות תצליח לנבא את תוצאות הבחירות בצורה הטובה ביותר. האם אתה מסכים עם טענה זו? נמק את תשובתך.
7. פסיכולוג ערך מבחן מוטיבציה לתלמידי כיתה י"ב. שבוע לאחר מכן הוא ערך את אותו המבחן לאותם התלמידים בתנאים דומים, והתקבלו תוצאות שונות. האם אפשר לקבוע שהמבחן הוא כלי מהימן? נמק באיזה סוג של מהימנות מדובר.
8. מורה ערך מבחן בפסיכולוגיה לתלמידים בכיתה י"א 1 ולתלמידים בכיתה י"א 2. מספר התלמידים ב"י"א 1 שווה למספר התלמידים ב"י"א 2. הציון הממוצע ב"י"א 1 היה 85 וסטיית התקן 7. ב"י"א 2 הממוצע היה 85 וסטיית התקן 15. הסבר את המושגים "ממוצע" ו"סטיית תקן". האם אפשר לקבוע שב"י"א 2 יש יותר תלמידים מצטיינים בהשוואה ל"י"א 1? נמק את תשובתך.

פרק שלישי (44 נקודות)

ענה על ארבע מן השאלות 9-16 (לכל שאלה 11 נקודות).

סוציולוגיה

9. הצג שני תפקידים של סוכן חיברות. הסבר כל אחד מהם מנקודת מבטה של החברה ומנקודת מבטו של הפרט.

10. הסבר מהי תרבות משנה. האם אפשר לומר שבני הנוער בישראל נמנים עם תרבות משנה? נמק את תשובתך.

פסיכולוגיה

11. לפניך טענה: "מנת המשכל מושפעת מתורשה". הבא נימוק מסוג הסבר, התומך בטענה זו או המפריך טענה זו.

12. ציין שני תנאים שנדרשים כדי שמבחן האינטליגנציה ייחשב כלי מדידה. הסבר כל אחד מן התנאים שציינת.

מדע המדינה

13. לפי מונטסקייה, מה הם מרכיבי השלטון הנחוצים למניעת שלטון טיראני (רוֹדְנִי)?

14. לפי מיל, כיצד זכות הבחירה הכללית באה לידי ביטוי בדמוקרטיה? נמק את תשובתך.

כלכלה

15. א. הסבר את המושג "תחולת העוני", ואת המושג "אבטלה". (4 נקודות)

ב. מהו הקשר בין אבטלה לתחולת העוני? הסבר. (7 נקודות)

16. בעת האחרונה גדל מספר אשרות העבודה שהנפיקה המדינה לעובדים זרים בענף הבנייה. כיצד ישפיע הדבר על שכר

העובדים ועל כמות העובדים בענף זה? הצג והסבר בעזרת עקומות ביקוש והיצע לעובדים בענף הבנייה.

בהצלחה!